

ความเห็นต่อคำพิพากษาศาลฎีกา

อังคณา นีละไพจิตร¹

1. ขอชื่นชมรัฐบาลไทย ที่ได้ลงนามอนุญาตให้การบังคับสูญหายของสหประชาชาติเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2555 และขอขอบคุณที่รัฐบาลให้การเยียวยาครอบครัวสมชาย นีละไพจิตร และครอบครัวหายใน จชต.
2. ในฐานะประชาชนคนไทย ดิฉันมีหน้าที่ต้องเคารพกฎหมาย และด้วยความเคารพต่อสถาบันตุลาการ การแสดงความเห็นต่อไปนี้เป็น การแสดงความเห็นในฐานะครอบครัวเหยื่อ ในฐานะของผู้หญิงคนหนึ่งที่เคยสังเกตุการณ์คดีสมชาย ตั้งแต่วันแรกที่สมชายถูกทำให้สูญหาย จนถึงวันที่ศาลฎีกามีคำพิพากษา และถึงวันที่ วันครบรอบ 12 ปีที่สมชาย นีละไพจิตรยังคงเป็นผู้สูญหาย ที่ปราศจากรับผิดชอบจากรัฐ
3. การแสดงความคิดเห็นของดิฉันไม่มีเจตนาใดที่จะดูหมิ่นกระบวนการยุติธรรม ดิฉันไม่มีเจตนาใดที่จะก้าวล่วงต่อความเป็นอิสระของอำนาจตุลาการ แต่ดิฉันมีเจตนาแน่วแน่ ในการก่อให้เกิดการเรียนรู้ของผู้คนในสังคม ของนักเรียนกฎหมาย ครูสอนกฎหมาย และบุคลากรต่างๆในกระบวนการยุติธรรม ในอันที่ทบทวนปัญหาข้อบกพร่องของข้อกฎหมาย และข้อเท็จจริงที่เป็นอุปสรรคในการเข้าถึงความยุติธรรมของเหยื่อ ความล้มเหลวในการหาตัวผู้สูญหาย และการนำคนผิดมาลงโทษตามกระบวนการยุติธรรม
4. ดิฉันเชื่อด้วยหัวใจบริสุทธิ์ว่าการวิเคราะห์นี้จะเป็นคุณูปการสำคัญในการพัฒนากฎหมาย และเพื่อสร้างความเป็นนิติรัฐให้เกิดขึ้นจริง

ข้อเท็จจริงที่คู่ความไม่ได้ถียง

1. นายสมชาย นีละไพจิตร ประกอบวิชาชีพทนายความ และเป็นประธานชมรมนักกฎหมายมุสลิม ก่อนเกิดเหตุสมชายให้ความช่วยเหลือผู้ต้องหา และเป็นทนายให้แก่จำเลยในคดีความมั่นคงของรัฐหลายคดี
2. วันที่ 12 มีนาคม 2547 เวลา 20.30 น. มีชายคนร้ายหลายคนร่วมกันใช้กำลังบังคับนายสมชายขึ้นรถยนต์ของคนร้าย โดยนายสมชายหายตัวไปจนกระทั่งบัดนี้

ปัญหาที่ยังคลุมเครือ

ภรรยาและบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของสมชายมีสิทธิขอเป็นผู้เสียหายได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้แล้วใครจะเป็นผู้เสียหายคดีการบังคับสูญหาย

ศาลชั้นต้น	ศาลอุทธรณ์ - ฎีกา
ศาลชั้นต้นอนุญาตให้ภรรยาและลูกๆของสมชายเป็นโจทก์ร่วมในคดี ในขณะที่ทนายจำเลยพยายามคัดค้านการเป็นโจทก์ร่วมมาโดยตลอด	<ol style="list-style-type: none"> 1. การที่จำเลยทั้งห้ากับพวกร่วมกันใช้กำลังประทุษร้ายผลักดันนายสมชายผลักและจุดกระชากนายสมชายเข้าไปในรถของจำเลย ก็ไม่ได้หมายความว่านายสมชายจะบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ 2. เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2547 โจทก์ (อัยการ) ได้แถลงยอมรับต่อศาลว่า ภรรยาสมชายไม่ใช่ผู้เสียหายที่จะขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕ (๒)

¹ อังคณา นีละไพจิตร ในฐานะครอบครัวสมชาย นีละไพจิตร, เนื่องในวาระ 12 ปี การสูญหายสมชาย นีละไพจิตร, 11 มีนาคม 2559.

	3. ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกาเห็นว่า ภรรยาและลูกสมชายไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์มาตั้งแต่แรก และไม่มีสิทธิที่จะอุทธรณ์และฎีกา ศาลฎีกาจึงไม่ต้องพิจารณาฎีกาของครอบครัวในประเด็นอื่นอีก
--	--

พยานหลักฐาน และประจักษ์พยานในคดี

I) ประจักษ์พยาน

ศาลอุทธรณ์ - ฎีกา	ศาลชั้นต้น
ศาลฎีกาเห็นว่า คำเบิกความในชั้นศาลถือเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด หรือเป็นพยานชั้นที่ ๑ เพราะเป็นการสืบพยานเปิดเผยต่อหน้าศาลและคู่ความทุกฝ่าย การที่ประจักษ์พยานคนหนึ่งไม่ชี้จำเลยในศาล แต่ได้ชี้ภาพจำเลยที่หนึ่งว่าคล้ายส่อไปในลักษณะที่เกิดจากการชักจูงและชี้แนะของพนักงานสอบสวน คำให้การของพยานจึงมีพิรุณไม่อาจรับฟังเป็นความจริงให้สนิทใจได้ พยานให้การสืบสนับฟังเอาแน่นอนไม่ได้	“ส่วนในชั้นพิจารณาที่พยานไม่เบิกความยืนยันจำเลยที่ ๑ ว่าเป็นคนร้ายตอนที่พนักงานอัยการโจทก์ขอศาลให้พยานดูจำเลยทั้งห้า และให้จำเลยที่ ๑ ยืนยันเพื่อให้พยานดูตัวนั้นจะเห็นได้ว่าในขณะนั้นพยานมีอาการหวาดกลัวอย่างเห็นได้ชัด และไม่กล้าหันไปมองหน้าจำเลย อย่างไรก็ตามพยานยังเบิกความยืนยันว่าคล้าย”

II) กรณีมีคำเบิกความว่ามีตำรวจนายหนึ่ง เห็นตำรวจกลุ่มหนึ่งรวมตัวกันที่กองปราบโดยเล่าว่า “จะไปอุ้มทนายโจร” ศาลฎีกาเห็นว่า โจทก์ (อัยการ) ไม่ได้นำตำรวจนายนั้นมาเบิกความต่อหน้าศาล จึงไม่มีน้ำหนักที่น่าเชื่อถือ

III) ข้อมูลการใช้โทรศัพท์ ที่แสดงว่าจำเลยติดตามนายสมชายตั้งแต่เช้าวันที่ 12 มีนาคม จนถึงเวลา 20.30 น.

- ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เห็นพ้องกันว่า เอกสารไม่ใช่ต้นฉบับเอกสาร แต่เป็นสำเนาเอกสารที่ถ่ายมาโดยไม่มีของบริษัทยางนามรับรองว่าถูกต้อง ประกอบกับโจทก์ไม่ได้นำเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับสูงมาเบิกความยืนยันความถูกต้องของเอกสาร จึงเป็นพยานเอกสารที่ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ตามกฎหมาย
 - ศาลฎีกา โจทก์ไม่มีหลักฐานพิสูจน์ได้ว่าข้อความที่ผู้ใช้โทรศัพท์ติดต่อถึงกัน เป็นส่วนหนึ่งของแผนการคบคิดเพื่อกระทำความผิดตามฟ้อง
- ศาลฎีกาเห็นว่า ข้ออ้างของโจทก์จึงเลื่อนลอยฟังไม่ขึ้น

IV) ในส่วนข้อหาหลักทรัพย์ – ศาลฎีกา “เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่พบทรัพย์สินของโจทก์อยู่ในความครอบครองของจำเลย”

V) การตรวจพิสูจน์รถ

ศาลฎีกา	ข้อเท็จจริง
---------	-------------

ไม่พบรอยนิ้วมือ เส้นผม เส้นขน และโลหิตของจำเลยทั้งห้า ติดอยู่ในรถของนายสมชาย	จำเลยทั้ง ห้า ปฏิเสธการตรวจ DNA ปฏิเสธการถอนผม ถอนขน เพื่อเปรียบเทียบกับกับเส้นผมที่พบในรถของสมชาย
---	---

สรุป

ในฐานะของเหยื่อ ในฐานะผู้เสียหายในคดีการบังคับสูญหาย ที่สังเกตการณ์คดีสมชาย นีละไพจิตร มานับแต่เริ่มเปิดการพิจารณาคดี ในฐานะที่ได้อ่านและศึกษาเอกสารทุกแผ่น ในฐานะที่เผชิญกับการคุกคาม ทั้งก่อนที่นายสมชายจะหายตัวไป และภายหลังจากที่นายสมชายถูกอุ้มหายไปแล้ว ดิฉันขอสรุปประสบการณ์การต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมคดีหนึ่งงหนึ่งยว กักขัง สมชาย นีละไพจิตร ว่า

- มันไม่ใช่เหตุผลที่จะรับฟังได้ว่า รัฐไม่อาจให้ความเป็นธรรมเพราะไม่มีศพ หรือเพราะไม่มีกฎหมาย หรือเพราะผู้กระทำผิดเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ
- มันไม่ใช่เหตุผลที่จะรับฟังได้ว่า การชดเชยด้วยเงิน สามารถทดแทนความยุติธรรม และความผิดชอบของรัฐ

ในโอกาส 12 ปีการบังคับสูญหาย สมชาย นีละไพจิตร ดิฉัน

- ขอเรียกร้องกรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่รับผิดชอบคดีฆาตกรรมสมชาย เป็นคดีพิเศษ มาตั้งแต่วันที่ 19 กรกฎาคม 2548 ให้เร่งรัดการสืบสวนสอบสวนเพื่อนำคนผิดมาลงโทษตามกระบวนการยุติธรรม
- ขอเรียกร้องต่อรัฐบาล ให้รีบเร่งให้สัตยาบันว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการสูญหายโดยถูกบังคับขององค์การสหประชาชาติ โดยทันที
- ขอให้รัฐบาล รีบเร่งดำเนินการให้มีกฎหมายภายในประเทศ ที่สอดคล้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการบังคับบุคคลสูญหาย โดยไม่สมัครใจของ สหประชาชาติ เพื่อให้การบังคับสูญหายเป็นอาชญากรรมต่อเนื่องที่ไม่มีอายุความ จนกว่าจะทราบที่อยู่และชะตากรรมของผู้สูญหาย ให้ครอบครัว มีสิทธิที่จะดำเนินการในการแทนกับผู้สูญหาย ให้มีการเปิดเผยความจริง ฟันฟูเยียวยาครอบครัว และคืนความเป็นธรรมให้กับเหยื่อทุกคน
- ขอให้รัฐบาลเชิญคณะทำงานด้านการบังคับสูญหายโดยไม่สมัครใจของสหประชาชาติ เข้ามาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ และแม้ดิฉันจะมีความเข้มแข็ง และกล้าหาญ แต่ดิฉันรับรู้ได้ดีถึงความทุกข์ทรมานจากการสูญหาย การมีชีวิตอยู่กับความคลุมเครือ และการถูกคุกคาม และในท่ามกลางประสบการณ์ที่พ่ายแพ้และเจ็บปวดระหว่าง 12 ปีของการสู้คดีอย่างเปิดเผยในศาล ดิฉันเชื่อว่าคดีสมชายได้สร้างคุณูปการที่ยิ่งใหญ่แก่สังคมไทย แก่กระบวนการยุติธรรมไทย อย่างที่ดิฉันเน้นย้ำว่าสิ่งที่ดิฉันพูดมาทั้งหมดไม่มีเจตนาในการกล่าวหาใคร หรือหน่วยงานใด หากแต่ดิฉันเชื่อว่าการพูดความจริง การยอมรับความจริง ซึ่งแม้จะเป็นความล้มเหลว เป็นความบกพร่อง แต่มันจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ เพื่อเกิดการสร้างความตระหนักให้เกิดความพยายามในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และยุติวัฒนธรรมการกดเว้นโทษในสังคมไทยต่อไป

วันนี้ 12 ปีของการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม ในฐานะเหยื่อและพยานของการบังคับสูญหายในประเทศไทย ดิฉันยืนยันได้ว่า กรณีการบังคับสูญหาย **“กระบวนการยุติธรรม ไม่เป็นธรรม”**

.....